

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

T.a.v. mevrouw T. Belt-Vis

Postbus 16375

2500 BJ DEN HAAG

REGISTRATIENUMMER

VO/Ben B/2006/45376

INGEKOMEN

REACTIE VOOR

17 NOV 2006

28 DEC 2006

GESCAND 5

Datum 15 november 2006

Kenmerk VOR 06.2176

Betreft Advisering schoolkosten in lumpsum

Geachte mevrouw Belt,

U heeft ons in het kader van mogelijke opname van de schoolkosten in de lumpsum verzocht informatie te verschaffen over twee onderwerpen:

- een financiële onderbouwing van het benodigde bedrag per leerling;
- de organisatorische consequenties voor VO-scholen van verschillende financiële varianten.

In de bijlage treft u een antwoord op uw vragen. Wij hebben hiervoor informatie opgevraagd bij scholen, administrateurs, uitgeverijen en distributeurs. Daarnaast hebben wij met een groep schoolleiders en bestuurders deze vragen uitgebreid besproken.

Heel in het kort komen onze antwoorden op het volgende neer. Wij gaan uit van een bedrag in 2006 van €367,- per leerling met daarnaast nog een jaarlijks inflatiepercentage van 5%. De enige financiële variant die echt voldoet aan de voorwaarden en tegemoet komt aan de beleidsdoelstellingen, is de volledige opname ineens in de lumpsum. Voor de verdere uitwerking verwijzen wij naar de bijlage.

Wij hopen u hiermee voorlopig voldoende te hebben geïnformeerd en zien uit naar uw advisering richting de formateur.

Met vriendelijke groet,

i.o.

Mevrouw W. van Velden

(directielid VO-raad)

Bijlage 1

Financiële onderbouwing bedrag per leerling schoolboeken

Eerst wat algemene opmerkingen vooraf:

- Momenteel besteden ouders €280 miljoen aan schoolboeken, inclusief €80 miljoen via de WTOS. (Dit betreft de verplichte leer- en werkboeken en het huurrecht, maar niet de atlanten, woordenboeken, examenbundels, etc.) Netto-kosten €200 miljoen. Bij lumpsum financiering is voor de scholen dus €280 miljoen nodig. Uitgaande van een prijsinflatie van 5% (prijsstijging afgelopen jaren: prijsinflatie + investeringskosten), heb je over 4 jaar al €340 miljoen nodig.
- Op basis van gegevens van onder andere het NICL komt OCW op de prijs van een gemiddeld boekenpakket (bestaande uit boeken, werkboeken en cd-roms) van €300 incl. btw. Dit is het prijspeil van 2005 voor een pakket nieuwe boeken (als het cijfers NICL betreft). De distributeurs geven aan dat de gemiddelde pakketprijs in 2006 €307 bedraagt. Dit is echter een pakket van deels nieuwe en deels oude boeken. Wij willen daarom nogmaals benadrukken dat het bedrag van €300 slechts een pakket nieuwe en gebruikte boeken kan betreffen.
- Er moet inzicht komen in welk bedrag gemiddeld per onderwijssoort/sector/profiel moet worden berekend, om te kunnen differentiëren in de financiering per school. De bovenbouw havo/vwo is nu eenmaal veel duurder.
- De afschrijvingstermijn, gezien snelle ontwikkelingen, kan niet langer zijn dan 4 jaar. Hiermee dient in de financiering rekening te worden gehouden.
- Er moet een innovatiebudget per school komen, waarin ook de innovatie van leermiddelen wordt meegenomen. Financiële informatie hierover wordt uitgebreid beschreven in de bijdrage van de GEU.
- Wij verwachten een verder gaande digitalisering. Dit zal leiden tot kostenstijging, met name vanwege het hogere btw-tarief voor elektronische leermiddelen. De kostenstijging zal deels gecompenseerd worden door lagere kosten voor boeken.
- Wat ons betreft worden vervangingskosten door verlies of schade verhaald op de ouders middels een borgsysteem.
- Hoe zit het met overige noodzakelijke leermiddelen als veiligheidskleding, schoeisel, gereedschap, atlanten, rekenmachines, woordenboeken? Wat wordt wel en wat niet bekostigd via de lumpsum? Alleen het minimale pakket? Wat doe je met tweetalig onderwijs? Extra vakken? Speciale opleidingen? Profilering? Reken je dit door aan de ouders omdat het een keuze van de school is? De onderliggende vraag is: mag je nog wat berekenen aan ouders in het lumpsumsysteem? Zo ja, wat? Dat wordt als je niet oppast een glijdende schaal. Kortom, hier moet helderheid over komen. Wij gaan er van uit dat de school nog steeds zaken in rekening kan brengen bij de ouders. Dit betekent dat de WTOS deels in stand moet blijven. Hierbij moet rekening gehouden worden met een zeer duidelijke communicatie naar ouders. Nu lezen ouders in de krant dat schoolboeken gratis worden en ze rekenen dus niet meer op een rekening voor hun kinderen.
- Wijzigingen in het onderwijssysteem (bijv. vernieuwing Tweede Fase) leiden tot vernieuwing van leermiddelen. In deze gevallen moeten we opnieuw om de tafel over de financiële gevolgen voor leermiddelen. Er dienen dan incidenteel extra middelen beschikbaar gesteld te worden. Deze investering is niet uit een bijdrage van €300 te financieren. Hier moet voorfinanciering plaatsvinden.
- We wijzen ook nog op de liquiditeitsplanning. Als de lumpsum wordt opgehoogd, geldt dat elke maand voor 1/12^e deel, terwijl de kosten zich concentreren in augustus. Je kunt

dus sparen tot de zomer, maar schiet daarna in de min, om aan het eind van het jaar weer op nul uit te komen.

Bijkomende kosten:

Als het gaat om opname in de lumpsum voor een bedrag per leerling, zijn wij van mening uit te moeten gaan van een hoger bedrag dan alleen de prijs van een boekenpakket. Het is lastig hier algemene uitspraken over te doen, aangezien de wijze van organiseren per school verschilt. Voor de helderheid gaan we uit van de situatie van een extern boekenfonds. De kosten die een intern boekenfonds maakt bovenop de pakketprijs¹ zijn doorberekend in de prijs van een extern boekenfonds. Bijkomende kosten zijn dan nog:

-prijsindexering	(5% per jaar)
-kosten voor licenties	(€15,- per lln)
-overig lesmateriaal (kopieën, materialen)	(€30,- per lln)
-administratie school ² /verzendingkosten distributeur/boekhandel	(€15,- per lln)

Wat zou het bedrag moeten zijn?

Dit is afhankelijk van welke kosten de overheid op zich neemt. Uitgaande van een pakket boeken, werkboeken en cd-roms en uitgaande van de €307 (prijsspeil 2006) dient rekening gehouden te worden met een ophoging van €60 per leerling. Daarnaast moeten afspraken gemaakt worden over de prijsindexering. Wij gaan uit van een jaarlijks percentage van 5%, gelet op de prijsverhoging die uitgevers de afgelopen jaren hebben doorgevoerd.

Opname in de lumpsum: de organisatorische consequenties

Uitgangspunten/voorwaarden

- Geen administratieve rompslomp
- School bepaalt zelf de organisatievorm
- Voldoende middelen voor vernieuwing, digitalisering en behouden kwaliteit
- Duidelijkheid over dat er nog rekeningen naar de ouders kunnen
- Jaarlijks inflatiecorrectie (5%)
- Verdeling middelen op basis van schooltype, onderbouw/bovenbouw, profiel, sector (aansluiten bij BSM?)
- Bedrag moet geheel naar school; niet naar ouders.
- Overgangsbudget (evt. opbouw intern boekenfonds, minder duur maken van pakket, organisatorische wijzigingen)
- De extra lumpsum voor de boeken wordt op dezelfde wijze verantwoord (horizontaal en vertikaal) als de huidige lumpsum: via het jaarverslag en met goedkeuring van (G)MR.

Gevolgen lumpsumvariant

- Lumpsum lost deels administratieve rompslomp op (met name bij intern boekenfonds).
- Lumpsum dwingt de scholen verder beleid te maken op dit onderwerp.

¹ Het betreft administratiekosten, organisatiekosten, personeelskosten, huisvestingskosten, verzekeringen (brand, diefstal), kosten vermogensbeslag investeringen jaarvoorraad, kosten vermogensbeslag gemiddelde boekwaarde, verlies door onrendabele voorraad koopboeken (minimaal), verlies door onrendabele voorraad huurboeken (ivm fluctuaties aantal lln)

² Het gaat hier om het borgsysteem bijvoorbeeld.

Consequenties diverse financiële varianten

Ons is verzocht de gevolgen van de verschillende varianten als kansen te formuleren. Dat is behoorlijk lastig! Hieronder per variant een opsomming van voor- en nadelen en voorwaarden waaraan de variant moet voldoen, wil het acceptabeler worden voor de VO-sector.

Variant 1: Gehele bedrag voor alle leerlingen in één keer in de lumpsum

- Dit is de meest acceptabele variant.
- Met name een ibf heeft minder last van administratieve rompslomp.
- Voor scholen met een ebf zal weinig veranderen.
- Risico's zijn: een vermindering van betrokkenheid van ouders bij een ibf, minder zorgvuldig omgaan met het materiaal. Dit laatste punt kan ondervangen worden door een statiegeldsysteem, doorrekenen aan ouders.

Voorwaarden:

- Zie pagina 2

Variant 2: Alleen de onderbouw wordt gratis (onderbouw= Pro, vmbo, 1 en 2 havo/vwo)

- Deze variant leidt tot een vermindering van risico en administratie, maar niet volledig.
- Het lost het probleem van ouders deels op, maar ze moeten nu in de bovenbouw toch gaan betalen.
- In deze variant is sprake van rechtsongelijkheid.
- Er is een risico dat er een kloof ontstaat: "ga jij maar naar het vmbo, want dat is gratis".
- In deze variant heb je als ibf relatief veel overhead voor een klein boekenfonds, wat de prijs per leerling opdrijft.
- Je kunt financiële risico's niet meer over de hele school verdelen.
- Sommige leerlingen komen zo nog steeds zonder boeken op school.
- Het is een onlogische definitie van "onderbouw".

Voorwaarden:

- Zie pagina 2
- De WTOS moet in stand worden gehouden.
- Binnen twee jaar volledige financiering.
- De politiek gaat dit uitleggen aan de ouders.

Variant 3: Alleen de bovenbouw wordt gratis

- Deze variant wordt als het minst reëel gezien.
- Deze variant leidt deels tot een vermindering van risico en administratie.
- Het lost het probleem van ouders deels op, maar ze moeten nu in de onderbouw nog betalen.
- In deze variant is sprake van rechtsongelijkheid.
- In deze variant heb je als ibf relatief veel overhead voor een klein boekenfonds, wat de prijs per leerling opdrijft.
- Je kunt financiële risico's niet meer over de hele school verdelen.
- Sommige leerlingen komen zo nog steeds zonder boeken op school.
- Het is een onlogische definitie van "bovenbouw".
- Grosso modo zitten de meest draagkrachtige ouders hier en die ga je hiermee subsidiëren.
- Eerst gratis, dan betalen, dan weer gratis.
- Deze variant leidt minder tot innovatie, vanwege de examengerichtheid van de bovenbouw.

Voorwaarden:

- Zie pagina 2
- Het bedrag per leerling moet in deze variant drastisch omhoog.
- De WTOS moet in stand worden gehouden.
- Binnen twee jaar volledige financiering.
- Overgangsbudget
- De politiek gaat dit uitleggen aan de ouders.

Variant 4: Een deel betaalt de school, een deel betaalt de ouder

- Als er minder geld is, wordt dit als beste variant gezien.
- Er is geen rechtsongelijkheid.
- Er is een gedeelde verantwoordelijkheid tussen ouders en school.
- Op korte termijn is dit een lastenverlichting voor ouders, op de lange termijn niet.
- Wat vraag je aan de ouders? Wordt dat gemaximeerd?
- De daadkracht van de school richting uitgeverijen wordt minder.
- De beheersbaarheid van de kosten is lastig te regelen.
- Het systeem verandert niet: je blijft overhead houden, de toestanden met niet betalende ouders, etc.

Voorwaarden:

- Duidelijkheid over wat en hoeveel aan ouders kan worden gevraagd.

Variant 5: Gefaseerde invoering

- Hierbij zijn verschillende varianten mogelijk:
 - volledige financiering per twee jaar leerjaren opbouwen
 - bedrag voor alle leerlingen opbouwen en dus bijdrage van ouders afbouwen
- Deze variant heeft als voordeel dat je niet verliest op je afschrijvingen.
- Dit is makkelijker uit te leggen aan ouders.
- De variant geeft tijd om de organisatie aan te passen.
- Aan de andere kant zit je dan langer met twee systemen. Organisatorisch is het een ramp.
- Brenkt extra kosten met zich mee.

Voorwaarden:

- Binnen 3 jaar volledige financiering.
- Opbouwen met minimaal twee jaar tegelijk.

Variant 6: Nog een alternatief dat in onze gesprekken met schoolleiders naar voren kwam

Maak het onderwijs écht gratis. Stop €500 per leerling (bedrag eerst goed doorrekenen!) in de lumpsum en dan mag de school niks meer aan de ouders vragen, ook niet voor een reisje Rome. Financiering door verlaging van de kinderbijslag, afschaffing WTOS of belastingen.

Conclusie wat betreft de financiële varianten

Wat ons betreft is volledige opname in één keer (de eerste variant) de enige werkbare. Andere varianten hebben te veel haken en ogen in organisatorische zin of lossen het probleem niet op.

Ministerie van OCW
Directie Voortgezet Onderwijs
t.a.v. Mevrouw T. Belt-Vis
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Almere, 16 november 2006

Betreft: kosten schoolboeken in lumpsum

Geachte mevrouw Belt-Vis,

Namens de minister vraagt u de vier landelijke organisaties voor ouders in het onderwijs naar hun formele standpunt met betrekking tot de overheveling van de kosten van schoolboeken van ouders naar de scholen. Daar de organisaties op initiatief van OUDERS&COO door de jaren heen op dit dossier gezamenlijk zijn opgetrokken, doen wij u ook een gezamenlijk standpunt toekomen.

De landelijke organisaties voor ouders in het onderwijs zijn verheugd dat na zo veel jaren inspanning van hun kant om de kosten van schoolboeken niet langer voor rekening van de ouders te laten komen nu een Kamermeerderheid zich uitspreekt deze kosten daadwerkelijk op te nemen in de financiering door de overheid van het voortgezet onderwijs. Hiermee wordt na decennia uitvoering gegeven aan een, door de Nederlandse regering geratificeerd Europees verdrag, waarin is opgenomen dat funderend onderwijs voor ouders kosteloos hoort te zijn.

Wij spraken met u af over mogelijke gevolgen van en aandachtspunten voor deze beleidswijziging binnenkort van gedachten te wisselen.

Met vriendelijke groet en hoogachting,
mede namens LOBO, NKO EN OUDERS&COO,

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'R. Limper', written in a cursive style.

R. Limper, directeur VOO

Nagekomen reactie ouderverenigingen behorende bij de brief d.d. 16 november 2006 van VOO, LOBO, NKO en OUDERS&COO.

Ik geef hieronder even in het kort weer de aandachtspunten vanuit de ouderorganisaties. Mocht je meer informatie daarover willen hebben, bel even of maak eventueel een nadere afspraak.

1. Reeds is gecommuniceerd dat voorstellen voor invoering van kosteloos onderwijs in het VO voor ouders van harte worden toegejuicht. 2. Bij het ter beschikking stellen van financiering aan de scholen voor de aanschaf van schoolmaterialen gaan we uit van een lump sum financiering waarbij het scholen vrijstaat additionele middelen toe te voegen aan een schoolmiddelen-fonds maar ook dat het geld kan worden gebruikt voor het zelf ontwikkelen van materialen. Dat laatste kan een flinke stimuli zijn voor het vak van leraar en de profilering van de school. We gaan er daarbij wel vanuit dat het betalen uit de ouderbijdrage (en zeker het verhogen daarvan) ten behoeve van schoolmaterialen die nodig zijn voor het curriculum, oneigenlijk is en met kracht moet worden tegengegaan. We willen ook dat de inspectie hier op toeziet. 3. De middelen die de school krijgt zijn voor de aanschaf van de schoolboeken en materialen die nodig zijn voor het curriculum. Dat betekent dat daaronder ook vallen de aanschaf van atlanten, grafische rekenmachines etc. Ook kopieerkosten om kopieën van lesstof beschikbaar te stellen dienen vanuit deze gelden te worden betaald. We wijzen daarbij op de ontwikkeling van het beschikbaar stellen van digitale lesmaterialen aan scholen welke vervolgens via 'printing on demand' readers maken voor scholieren maar ook de verwachting dat scholen niet meer rechtstreeks uit werkboeken zullen laten werken maar via losse vellen en / of kopieën zodat werkboeken nu meerdere jaren kunnen worden gebruikt. 4. De invoering van de schoolfinanciering bij schoolmaterialen geeft een andere besluitvormingsdynamiek in de scholen. Het wordt allereerst een discussie tussen schoolmanagement en vaksecties. Daar dienen dus competenties te worden bevorderd. Qua medezeggenschap willen we vasthouden aan een instemmingsrecht voor de ouders. Mede ook om te voorkomen dat er een oneigenlijk beroep op ouderbijdragen wordt gedaan. 5. Dat laatste is een punt waarvoor we ook beleidsaandacht vragen. Er dient een afbakening te komen van de zaken die vanuit de vrijwillige ouderbijdragen mogen/kunnen worden betaald. Hierover willen we graag een overleg met de Minister. 6. We attenderen op enkele mogelijke problemen bij het invoeringstraject. Een belangrijk struikelblok is dat een belangrijk deel van de scholen nu vast zit aan contracten met educatief specialisten die een flinke afkoopsom vragen bij het ontbinden van deze contracten voor dat de afschrijftermijn van de schoolboeken is verstreken. Dat betekent dat of de scholen de boeken zullen moeten overnemen van de educatief specialisten om op te nemen in een eigen boekenfonds of dat ze een uitgroei-regeling hebben van 4 a 5 jaar. Als in die periode door onderwijsvernieuwing een nieuwe methode moet worden aangeschaft kan deze regeling nog complexer worden. We pleiten dus voor een zekere rust op het gebied van het ontwikkelen van nieuwe methodes. 7. Een belangrijke andere barriere zal kunnen zijn dat de uitgevers door de educatieve specialisten onder druk worden gezet om zodanige leveringsvoorwaarden te stellen dat het voor schoolbesturen moeilijk wordt om dezelfde kortingen te krijgen als deze educatieve specialisten. De huidige leveringsvoorwaarden van Malmberg zijn daar een voorbeeld van. Het kan ook zijn dat de uitgevers geen 'fijndistributie' voor hun rekening willen nemen (terwijl met dat wel kan) waarmee ze het onderwijs verplichten om of alsnog met een educatief specialist in zee te gaan dan wel zelf een distributiekanaal op te zetten. Een en ander betekent ook dat van de Ministerie wordt aangegeven dat het onderwijs niet gediend is met (maar ook niet gediend is van) een dergelijke

beschermingsconstructie. Te overwegen valt om gedurende het invoeringstraject een en ander nauwlettend te laten volgen door de NMA. 8. Om discussie te voorkomen dat de operatie een kwaliteitsverlies zou betekenen van het voortgezet onderwijs zou met de schoolmanagers/-bestuurders afspraken moeten worden gemaakt om het gebruik en de aanschaf van schoolmaterialen onderdeel te laten uitmaken van de interne kwaliteitszorg waarover ook medezeggenschap is voorzien.

LOBO, NKO, OUDERS & COO en VOO

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: Valk, Stephan de [mailto:S.deValk@wolters.nl]

Verzonden: woensdag 15 november 2006 15:39

Aan: Belt-Vis, Thea

Onderwerp: motie 25

Geachte mevrouw Belt, beste Thea,

Bij deze mail ik u, zoals afgesproken, de door u gevraagde input in verband met de voorbereiding van het bericht aan de Kamer ter uitwerking van motie 25.

Het betreft een drietal stukken (1 hoofddocument met 2 bijlagen). Specifiek:

1. Een document met onze visie op financiering van leermiddelen met als titel '*Financiering van leermiddelen in het voortgezet onderwijs: de feiten, cijfers en (toekomstige) aandachtspunten*'.
2. Bijlage 1 met de titel '*Onderbouwing budget 350-400 miljoen euro voor invoering lumpsumfinanciering*'. In dit document wordt het door ons, in samenspraak met VOS/ABB en de VO-raad, genoemde bedrag van € 350 - € 400 miljoen onderbouwd.
3. Bijlage 2 met de titel '*Bijdrage GEU aan goede vraagsturing en kostenbeheersing bij een eventuele invoering van lumpsumfinanciering in het voortgezet onderwijs*'. In dit document geven wij antwoord op uw vraag wat de GEU op dit vlak reeds onderneemt en in de toekomst voornemens is te ondernemen/eventueel zou willen ondernemen.

Ik ga er van uit u voldoende geïnformeerd te hebben. Mochten er vragen en/of onduidelijkheden zijn, aarzelt u dan niet om contact met mij op te nemen. Hopelijk tot spoedig.

Met vriendelijke groet,

Stephan de Valk
bestuurslid GEU, portefeuillehouder VO
tel. 050 - 5226 380

Bijlage 1: Onderbouwing budget 350-400 miljoen euro voor invoering lumpsumfinanciering

Voor de financiering van leermiddelen via een lumpsum zal bij aanvang een budget tussen de 350 – 400 miljoen euro (niveau 2007; uitgaande van een invoering 'ineens') nodig zijn. De onderbouwing van dit budget is in detail hieronder terug te vinden.

Uitgangspunt onderbouwing

- Het veronderstelde totale volume leermiddelen uit het PriceWaterhouseCoopers rapport van 259 miljoen euro (niveau 2005).
N.B. Uit het PWC-rapport valt niet op te maken welk materiaal in die raming betrokken is. Van bijvoorbeeld atlanten, woordenboeken, ICT-licenties en grafische rekenmachine is dat onduidelijk.
Daarom gaat de GEU ervan uit dat de 259 miljoen euro een ondergrens is.
- Er is in de onderstaande onderbouwing uitgegaan van een levenscyclus van leermiddelen van gemiddeld vijf jaar, hoewel het de vraag is of dit voor multimediale leermiddelen mogelijk en wenselijk is.
- Dat innovatie van onderwijs en dus van leermiddelen door een jaarlijkse indexering mogelijk is. Een en ander ook in het licht van overige ontwikkelingen in het vo zoals "Meer autonomie" en "Digitalisering".

Budget bij aanvang in 2007

De 350-400 miljoen euro bij aanvang in 2007 is gebaseerd op:

1. Jaarlijkse inflatie van 2%. Over de periode 2005-2007 dus in totaal 4%.
2. Doorwerking van het hogere BTW-tarief van 3% (13% extra BTW over het additionele digitale materiaal sinds december 2004, betreffende 20 tot 25% van de totale prijs van het leermiddel).
3. Kosten- en prijsstijging als gevolg van versnippering van de vraag van de scholen:
 - o samenhangend met de inhoud: leergebieden versus monovakken
 - o samenhangend met didactiek en organisatie: enerzijds cursorisch georiënteerd onderwijs anderzijds project- en taakgericht onderwijs
 - o op grond van multimediale wensen: enerzijds op papier en anderzijds in (interactieve) digitale vorm

➤ Bij onmiddellijke doorberekening in de aanschafprijs leidt dit tot een stijging van overall 10% in de periode 2005-2007.

Ter toelichting:
Bijvoorbeeld bij het ontwikkelen van het leerpakket science heeft bovenstaande versnippering een enorme impact op de ontwikkelkosten van het materiaal. De kostenstijging ten opzichte van een 'traditioneel' pakket is hier zelfs minstens 25%.
4. Kosten- en prijsstijgingen als gevolg van een toenemende behoefte van scholen aan ICT-functionaliteiten:
 - o in de periode 2005-2007 worden door uitgeverijen functionaliteiten aangeboden die adaptief leren verder faciliteren, bijvoorbeeld voortgangsregistratie, digitale toetsing en authenticatiemogelijkheden ('Edupoort'). Dit heeft grotere, met name technologische, investeringen vereist dan in de afgelopen periode op dit gebied noodzakelijk waren.

➤ Bij onmiddellijke doorberekening in de aanschafprijs leidt dit tot een stijging van ongeveer 20% in de periode 2005-2007.

Conclusie voor 2007

- Het totale effect in de periode 2005-2007 is $(4+3+10+20) = 37\%$.
- Uitgaande van de 259 miljoen als ondergrens is het noodzakelijke budget voor 2007, bij onmiddellijke doorberekening van de kostenstijgingen in de prijsstijgingen, tussen de 350 – 400 miljoen euro ($1,37 \times 259 = 353$ miljoen euro).
N.B. Uit het PriceWaterhouseCoopers rapport valt immers niet op te maken welk materiaal in die raming betrokken is.

Jaarlijkse ophoging

- Hier worden tevens de gegevens uit het PriceWaterhouseCoopers rapport uit 2005 als referentie gehanteerd.
- Om innovatie van het onderwijs mogelijk te maken is een jaarlijkse ophoging van het leermiddelenbudget met minstens 7% noodzakelijk. Concreet gaat het in de komende jaren dus om het kunnen faciliteren van:
 - o De meer versnipperde vraag van scholen als gevolg van hun toenemende autonomie.
 - o De toenemende vraag naar multimediale leeroplossingen en nieuwe digitale functionaliteiten.
- Deze leermiddeleninnovaties zijn ingrijpender dan de innovaties in de afgelopen 10 jaar. In die periode werden ('slechts') relatief simpele ICT add-ons aan de traditionele folio-leermiddelen toegevoegd. Om aan de steeds versnipperde en gedetailleerde (multimedialere) vraag van de scholen tegemoet te komen, zal er in de komende jaren gewerkt moeten worden aan een leermiddelenconcept dat flexibel en multimediaal gebruik faciliteert.

Ter vergelijking:

In het PWC-rapport wordt gesproken over een prijsstijging van 35% in de afgelopen vijf jaar. Dit wil zeggen een prijsstijging van 7% per jaar. Exclusief inflatie gaat het om een stijging van ongeveer 5% per jaar. Deze stijging is dus al het gevolg van relatief weinig technologie vereisende, ICT-innovatie van leermiddelen in de vorm van additionele websites en CD-roms.

- De inschatting met betrekking tot de versnippering van de vraag en de toenemende behoefte van scholen aan ICT-functionaliteiten zijn mede gebaseerd op bijeenkomsten/gesprekken met meer dan 100 schoolleiders die de GEU in samenwerking met de VO-Raad en OVO het afgelopen voorjaar georganiseerd heeft.

Financiering van leermiddelen in het voortgezet onderwijs: de feiten, cijfers en (toekomstige) aandachtspunten

De context – goed onderwijs als fundament van ambitie

- De overheid moet een consistente visie ontwikkelen op de bekostiging van het voortgezet onderwijs.
- Goed onderwijs is het vertrekpunt voor alle ambities op economisch en maatschappelijk gebied. De discussie over financiering van leermiddelen moet draaien om de kwaliteit van het onderwijs.
- De centrale vraag in de discussie moet daarom zijn: welke leermiddelen hebben leerlingen en docenten nodig voor goed onderwijs? Vervolgens kan het aanbod worden vastgesteld. Eerst daarna is de vraag aan de orde welk budget nodig is en wie dat moet betalen.
- We moeten niet vergeten dat de kwaliteit van schoolboeken in Nederland in vergelijking met andere Europese landen bijzonder hoog is.

De schoolkosten nu

- Op dit moment bedragen de kosten in het voortgezet onderwijs per leerling ruim € 6000 per jaar. Deze kosten worden deels gedragen door de ouders, bijvoorbeeld waar het gaat om de aanschaf of huur van leermiddelen. Van dit bedrag is gemiddeld € 300 (5%) bestemd voor leermiddelen.
- De prijzen van boekenpakketten zijn de afgelopen twee jaar min of meer stabiel gebleven.

Actuele ontwikkelingen

- In de discussie over het voortgezet onderwijs komen drie thema's steeds terug:
 - *Meer autonomie*
Scholen krijgen steeds meer ruimte om het onderwijs naar eigen inzicht in te richten en de daarbij passende leermiddelen te vragen. De tijd van eenvormige, in bulk geproduceerde leermiddelen ligt achter ons.
 - *Digitalisering*
Het belang van Informatie- en communicatietechnologie (ICT) voor het onderwijs neemt toe. ICT heeft een prominente plaats veroverd in ons leven. Dit feit, gevoegd bij de mogelijkheden van ICT, bijvoorbeeld voor interactief onderwijs, leidt ertoe dat ICT een grotere rol gaat spelen in het onderwijs. Er is sprake van een onstuitbare opmars.
 - *Kosten*
Regelmatig laait de discussie over de schoolkosten op. Steeds vaker gaat het daarbij over alternatieve financieringswijzen, bijvoorbeeld waar het gaat om de aanschaf van leermiddelen.

Toekomstige ontwikkelingen

- De behoefte van scholen aan maatwerk betekent versnippering van de vraag op drie fronten:
 - inhoud (leergebieden of monovakken);
 - didactiek (projectmatig of cursorisch);
 - media (folio en/of digitaal).Differentiatie van de vraag en dus het aanbod leidt onontkoombaar tot kostenstijging.
- Door de invoering van ICT-toepassingen en software wordt alles multimedialer. Dit doet de schoolkosten verder stijgen. Weliswaar zijn massificatie en distributie van digitale leermiddelen goedkoper, maar de ontwikkelingskosten zijn veel hoger. Digitaal lesmateriaal is interactief lesmateriaal; bevat video's en animaties en veroudert snel.

Wie betaalt de rekening?

- In het licht van deze ontwikkelingen zijn voor het bepalen van de financieringswijze twee uitgangspunten cruciaal:
 - o kostenbeheersing – de schoolkosten moeten voor ouders behapbaar blijven of zelfs nul zijn;
 - o kwaliteit van onderwijs en innovatie – de kwaliteit van het onderwijs moet gewaarborgd blijven onder andere door voldoende ruimte te garanderen voor onderwijsvernieuwing.
- Opname van de schoolkosten in de lumpsumfinanciering is een interessante en goede optie, mits:
 - o de omvang van het budget toereikend is voor het regelmatig vernieuwen van (multimediale) leermiddelen.
 - o de omvang van het budget scholen bovendien de ruimte biedt voor innovatie.

Belangrijke aandachtspunten

- Als men scholen de voor innovatie noodzakelijke ruimte wil geven en daarbij de ouders wil ontzien, zullen nieuwe duurzame financieringsbronnen moeten worden aangeboord. De huidige onderwijsbudgetten zijn ontoereikend.
- Zorgvuldige voorbereiding van veranderingen in de financiering van leermiddelen is essentieel. Met de mogelijke invoering van een lumpsumfinanciering bestaat een kans dat we twee andere ontwikkelingen in het voortgezet onderwijs, namelijk grotere autonomie van scholen en de toenemende multimedialisering van leermiddelen, teniet doen. Omdat alle drie onderwerpen op een complexe manier in elkaar grijpen is volgens de GEU het volgende een absolute voorwaarde:
 - o Een uitgewerkt plan van aanpak ten aanzien van een (gefaseerde?) invoering.
 - o Een zorgvuldig en zo objectief mogelijk vastgesteld budget dat toereikend is voor de startsituatie.
 - o Een zorgvuldig en zo objectief mogelijk vastgesteld jaarlijkse verhoging van het budget dat toereikend is voor de te verwachten ontwikkelingen en innovaties op het gebied van leren en leermiddelen.
 - o Een uitgewerkt plan ten aanzien van het monitoren van de effecten van de invoering van de lumpsumfinanciering en middelen om het budget zonnodig aan te passen.
- Met name dient goed onderzoek te worden welk lumpsumbedrag gepast is. Op basis van het onderzoek van PriceWaterhouseCoopers naar schoolkosten (in opdracht van het ministerie van OCW) en rekening houdend met inflatie en innovatie, komen wij tot een bedrag tussen de € 350 en € 400 miljoen euro (voor 2007). Deze kosten zijn gebaseerd op de volgende veronderstellingen (zie bijlage 1 voor gedetailleerd overzicht):
 - o Een verondersteld volume in het PriceWaterhouseCoopers onderzoek van 259 miljoen euro (niveau 2005).
 - o Een jaarlijkse inflatie van 2%. Over een periode van twee jaar is dat 4%.
 - o Een doorwerking van het hogere BTW-tarief van 3% (sinds december 2004).
 - o Kostenstijging van de ontwikkeling van leermiddelen als gevolg van versnippering van de vraag van de scholen. Bij onmiddellijke doorberekening in de aanschafprijs leidt dit tot een stijging van ongeveer 10% in de periode 2005-2007.
 - o Kostenstijging als gevolg van het vervullen van de toenemende vraag van scholen naar ICT-functionaliteiten. Bij onmiddellijke doorberekening in de aanschafprijs leidt dit tot een stijging van ongeveer 20% in de periode 2005-2007.
 - o Om innovatie van het onderwijs mogelijk te maken is een jaarlijkse ophoging van het leermiddelenbudget met minstens 7% noodzakelijk (zie tevens bijlage 1).

Bijlage 2: Bijdrage GEU aan goede vraagsturing en kostenbeheersing bij een eventuele invoering van lumpsumfinanciering in het voortgezet onderwijs

Bijdrage van de GEU aan goede vraagsturing (inhoud):

- Participatie en actieve bijdrage GEU in Stuurgroep Experimentele Leermiddelen (sinds 2003).
- Diverse pilots in samenwerking met (groepen van) scholen waarbij vraagarticulatie centraal staat (sinds 2004).
- Initiatief om samen met VO-Raad en OVO schoolleiders te spreken over vraagarticulatie en kosten (voorjaar 2006).
- Ontwikkeling van tool (samen met OVO) ten behoeve van scholen om leermiddelenkeuze (proces, inhoud en kosten) te ondersteunen vanuit het perspectief van de vraagsturing (gereed januari 2007).
- Ontwikkeling van uitgifconcepten die inspelen op vraagsturing door flexibel en modulair gebruik van leermiddelen mogelijk te maken (sinds 2006, vanaf 2008 over de volle breedte beschikbaar).

Bijdrage van de GEU aan kostenbeheersing:

- Transparantie met betrekking tot het PriceWaterhouseCoopers onderzoek (najaar 2005).
- Actieve rol in pilots met scholen zodat in de nabije toekomst aan de versnipperde vraag van scholen zo kostenefficiënt mogelijk tegemoet kan worden gekomen (sinds 2004).
- Gebundeld initiatief van diverse uitgeverijen ('Edupoort') om distributie van digitale leermiddelen zo (kosten)efficiënt mogelijk te laten verlopen (voorjaar 2006).
- Expliciete aandacht in leermiddelenkeuze-tool voor kostencomponent (gereed januari 2007).
- Bereidheid om meer gedetailleerd inzicht te geven in kostenstructuur van multimediale leermiddelen om een verantwoord budgetniveau voor een lumpsumfinanciering en verantwoorde indicering vast te stellen (en teneinde in de toekomst vraag van scholen en beschikbaar budget zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen).

Ben B
REGISTRATIENUMMER
VO. *2006/45373*
INGEKOMEN REACTIE VOOR
17 NOV 2006 28 DEC 2006
GESCAND *6*

Onze referentie
NBb/060.0739/BP/JE
Uw referentie
e-mail van 30 oktober 2006
Datum
14 november 2006

Mevrouw T. Belt-Vis
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschappen
Postbus 16375
2500 BJ 's-Gravenhage

Geachte mevrouw Belt,

In antwoord op uw verzoek, namens het Ministerie van OC&W gedaan via uw e-mail van 30 oktober over het actuele standpunt van de NBb-Educatief over 'gratis schoolboeken voor ouders' dienen wij hierbij vier stukken in (zie bijlagen bij deze brief):

1. *Schoolboeken en de educatief specialist: recente ontwikkelingen*, NBb-Educatief, september 2006 (standpunten wat betreft vragen 1 en 2 in uw e-mail)
2. *Een verantwoorde manier van overgang* (onze mening wat betreft vraag 3 in uw e-mail)
3. *Schatting benodigde begroting voor leermiddelen via de lumpsum in 2007* (inzichten wat betreft vraag 4 in uw e-mail)
4. *Onderzoek naar meningen van schoolmanagers* (overzicht van de belangrijkste conclusies uit ons recent onderzoek naar de meningen van onze klanten – de schoolmanagers – over een mogelijke verandering in het systeem).

Uit genoemde motie 25 begrijpen wij dat een aantal politieke partijen voorstander is van het verlichten van de lasten van ouders van schoolgaande kinderen door middel van het van overheidswege financieren van (een gedeelte van de) leermiddelen.

Binnen onze gelederen is de afgelopen maanden uiteraard uitvoerig aandacht besteed aan deze mogelijke wijziging van het systeem. Wij zijn tot de conclusie gekomen dat – mits aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan, vooral ten aanzien van duidelijkheid (wie betaalt wat) en indexering voor toekomstige onderwijsvernieuwingen - een dergelijke systeemwijziging goed is uit te voeren, in welke variant dan ook, bijvoorbeeld de visie van de Minister zoals gepubliceerd in het *Algemeen Dagblad* op 6 november, 'Schoolkosten zijn te hoog'.

Wat betreft de gewenste manier van bekostiging van leermiddelen, gaven de door ons geënquêteerde schoolmanagers de voorkeur aan een systeem waarin de overheid een substantiële bijdrage levert aan de kosten voor leermiddelen via de lumpsum maar de kosten ook deels gedragen worden door de ouders. Zie bijlage 4.

Zoals toegezegd in onze laatste bijeenkomst kunnen wij u nu ook mededelen dat de gemiddelde pakketprijs voor het voortgezet onderwijs in het studiejaar 2006/2007 op € 307 uit is gekomen, een beperkte (nominale) stijging ten opzichte van vorig jaar. Het is goed hierbij op te merken dat dit bedrag volgt uit de definities zoals die ook in het verleden door Open Boek zijn gehanteerd.

Wij zullen de onderbouwing/uitsplitsing van onze gegevens aan ITS ter beschikking stellen zodat zij deze kunnen vergelijken met hun eigen cijfers ten behoeve van de Schoolkostenmonitor.

Nederlandse bond
verkoopersboek
Nederlandse bond
Boekverkoopers

BEZOEKADRES
Prins Hendriklaan
3721 AT Biltthover
POSTADRES
Postbus 32
3720 AA Biltthover
TELEFOON
(030) 228 79 56
TELEFAX
(030) 228 45 66
E-MAIL
nbb@boekbond.nl
WEBSITE
www.boekbond.nl
POSTBANK
114019
ING BANK
66 73 11 548
KVK
40407312
BTW
NL80027081402B

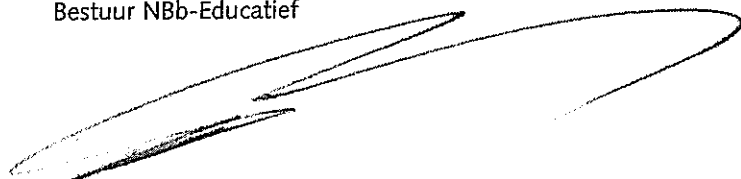
Echter, het is van groot belang vast te stellen dat dit bedrag niet de kosten van alle leermiddelen dekt: wel het huurrecht en de verplichte (leer- en werk-) boeken voor zowel de verplichte als de keuze vakken, maar niet de boeken die rechtstreeks geleverd aan de scholen zijn (zonder tussenkomst van de ES), de vervanging van beschadigde boeken, de portokosten, de atlassen, woordenboeken, lees- en literatuurboeken, projectenboeken, tabellenboeken, examentrainingen enzovoort (zie bijlage 2 verder).

Op basis van onze gegevens (zie ook bijlage 3) schatten wij dat de bovengenoemde visie van de Minister de overheid in totaal € 250 m à € 260 m zou kosten in 2007. Bij dit bedrag is geen rekening gehouden met een eventuele pro rata vermindering van de WTOS, aangezien ons geen gedetailleerde gegevens bekend zijn en de vermindering ook afhankelijk is van de uiteindelijk gekozen variant.

Voor de toekomst kunnen wij niet genoeg benadrukken dat de uitgaven in belangrijke mate worden bepaald door onderwijsvernieuwingen en daarmee gepaard gaande digitalisering. Voor zover wij nu kunnen overzien kunnen deze kosten de komende jaren nog significant stijgen en wij pleiten dan ook voor een toekomst vaste variant van 'gratis schoolboeken'

Wij zijn graag bereid om verdere toelichting te geven op deze stukken en het Ministerie verder te assisteren met deze ook voor ons belangrijke verandering in het voorgezet onderwijs.

Met vriendelijke groet,
Bestuur NBB-Educatief

Dr. A. Peper
voorzitter

Nederlandse bond
Boekverkoopers
Nederlandse bond
Boekverkoopers

BEZOEKADRES

Prins Hendriklaan
3721 AT Bilthoven

POSTADRES

Postbus 32
3720 AA Bilthoven

TELEFOON

(030) 228 79 56

TELEFAX

(030) 228 45 66

E MAIL

nbb@boekbond.nl

WEBSITE

www.boekbond.nl

POSTBANK

114019

ING BANK

66 73 11 548

KVK

40407312

BTW

NL80027081402B

Een verantwoorde manier van overgang

In deze voorbereidende fase acht NBB-Educatief het van groot belang dat er duidelijkheid geschapen wordt over een aantal zaken met betrekking tot een mogelijke opname van schoolboeken in de lumpsum om een goede voorbereiding te kunnen maken op een nieuw systeem. Er is naar onze mening een aantal punten waarop meer duidelijkheid gewenst is in de komende periode:

a) Wat hoort er bij?

Wij zien graag dat er duidelijkheid geschapen wordt over wat er verstaan moet worden onder het begrip 'gratis schoolboeken'. Betreft dit alleen de verplichte boeken voor zowel de verplichte als de keuze vakken, of vallen ook de atlassen, woordenboeken, lees- en literatuurboeken, enzovoort hieronder? Verder, gezien de toenemende digitalisering van de leermiddelen, is het begrip 'schoolboek' wellicht verouderd. Hieronder een lijst van de producten die een onderdeel maken van de huidige behoefte aan leermiddelen in het voortgezet onderwijs.

Folio en mixed media (methodes)

- Leerboeken
- Werkboeken – meerjarig gebruik
- Werkboeken – éénmalig gebruik
- Projectenboeken
- Atlassen
- Woordenboeken
- Tabellenboeken
- Lees- en literatuurboeken
- Examentrainingen

Digitaal

- CD-ROMs
- Licenties online materiaal
- Licenties ELOs
- USB-sticks
- Hardware (contributie laptops)

Overige

- Eigen materiaal van de school, doorberekend aan de leerlingen
- Rekenmachines

Duidelijkheid over opname (wel of niet) van deze producten in de lumpsum is van primair belang in de onderbouwing van de benodigde begroting en het aanpassen van de inkoopprocessen.

Verder merken wij op dat de WTOS-regeling ook in een lumpsum systeem kennelijk blijft bestaan en in verband met het belang voor de klanten van de ledenbedrijven en het aanpassen van de processen bij de bedrijven vragen wij uw aandacht voor het expliciteren welke kosten deze aangepaste regeling in de toekomst zal dekken.

b) Hoe gaan we om met de digitalisering?

De VO-raad, VOS/ABB en de GEU zien – als vermeld in hun gezamenlijke brief aan de Vaste Commissie voor OC&W van 9 oktober – “ dat er duidelijk sprake is van een onstuitbare opmars van ICT in het onderwijs” en dat “ het gebruik van ICT de schoolkosten eerder zal doen stijgen dan dalen”. Als onderdeel van het plan om leermiddelen op te nemen in de lumpsum lijkt het ons wenselijk om hier rekening mee te houden, met name de impact van de prijzen van de digitale leermiddelen, het hogere btw-tarief, en de hardware en ICT-ondersteuning op scholen. Wij wijzen er wellicht ten overvloede op

dat het bij hardware en ICT-ondersteuning om substantiële bedragen kan gaan (€ 100 m à € 200 m per jaar). Bovendien bij verdere groei van digitale leermiddelen en/of brengen van het tarief voor folio boeken naar 19% stijgt de b.t.w. en dienen de prijzen aangepast te worden.

c) Hoe gaan we om met de differentiatie?

Scholen zijn vrij in hun beleid ten aanzien van onder andere leermiddelen en leggen hierover verantwoording af aan hun bestuur en de ouderraden. Sommige scholen (met uiteraard steun van hun bestuur en ouderraad) kiezen er om diverse redenen bewust voor om meer/minder geld uit te geven aan leermiddelen; bijvoorbeeld tweetalig onderwijs, digitale scholen en lokale "marketing" (d.w.z. of veel luxe boeken of weinig boeken tegen lagere kosten).

Verder, zijn er significante verschillen in het uitgavenpatroon tussen schoolsoorten en schooljaren en is de spreiding rond het gemiddeld nogal groot. Bijvoorbeeld: i) er wordt op jaarbasis per leerling in het VWO gemiddeld ca. 25% meer uitgegeven aan leermiddelen dan in het VMBO; ii) het maximale verschil in de gemiddelde pakketprijs per jaar is 40% in het VMBO, 15% in het HAVO en 36% in het VWO; en iii) de gemiddelde pakketprijs voor de goedkoopste 5% van de scholen ligt meestal ca. € 100 onder (voor de duurste 5% van de scholen, ca. € 100 boven) het gemiddelde bedrag.

Deze verschillende uitvoeringen van differentiatie worden in principe weer 'gelijk getrokken' in lumpsum financiering. Het lijkt ons van belang voor scholen dat hiermee rekening wordt gehouden en een plan wordt gemaakt om dit soepel te behandelen, zeker gezien het feit dat de meeste scholen meerjarige contracten zijn aangegaan om de kosten van hun leermiddelen zo laag mogelijk te houden. Als er een mogelijkheid blijft om een deel van de kosten in rekening te brengen bij de ouders, kan scholen de mogelijkheid worden geboden de door hen gewenste differentiatie in het onderwijs ook blijvend vorm te geven.

d) Hoe kunnen we een nette omgang met de boeken bevorderen?

In het huidige systeem levert de verantwoordelijkheid van leerlingen/ouders "zorgwinst" op. De leerlingen / ouders en dus de gebruikers van de leermiddelen hebben de (financiële) verantwoordelijkheid om goed voor de boeken te zorgen en aan het eind van het jaar weer in te leveren: dit voorkomt uitvalkosten van naar schatting € 30 m (gelijk aan de schade van een boek per leerling per jaar). Het lijkt ons wenselijk om een manier te vinden in het nieuwe systeem waarbij de zorgwinst behouden blijft (ten gunste van de kostenbeheersing). Een borgsysteem lost maar een deel van het probleem op; in de praktijk zal de borg nooit zo hoog zijn om de volledige kosten te dekken van leerlingen die al hun boeken slecht behandelen of niet inleveren.

e) Wat is de omvang van deze actie?

NBb-Educatief verneemt graag of de lumpsum financiering strikt toegepast wordt voor het VO of dat het BVE er ook bij betrokken wordt gezien de steeds nauwere samenwerking tussen VMBO en MBO opleidingen, en de consequenties die dit heeft/zou kunnen hebben op het gebruik van (gedeelde) leermiddelen. Wij gaan ervan uit dat de leerlingen in het BVE geen beroep kunnen doen op 'gelijke monniken gelijke kappen'.

Schatting benodigde begroting leermiddelen via de lumpsum in 2007

Gemiddeld pakketprijs 2006 ^{a,b}	€ 307
Geschatte inflatie	3%
Geschatte gemiddeld pakketprijs 2007	€ 316,2
Aantal leerlingen 2007	950.000
Prijs * leerlingen	€ 300,4 m

A) Schatting van de kosten voor de overheid van het voorstel van de Minister, zoals gepubliceerd in de *Algemeen Dagblad* op 6 november (leerboeken via de lumpsum, andere boeken^c door de ouders betaald):

Deel leerboeken in het pakket via de ES (55% van € 300,4 m)	€ 165,2 m
Portokosten	€ 9,0 m
Boeken die rechtstreeks aan scholen geleverd zijn (beleid uitgever, of actie van school)	€ 25,0 m
Administratie borgsysteem	€ 10,0 m
Verlieskosten boven het bedrag van de borg (schade door verwaarlozing, en niet inleveren)	€ 20,0 m
Vervanging beschadigde boeken (schade door gebruik, niet door verwaarlozing)	€ 15,0 m
Eigen materiaal van de school doorberekend aan de leerlingen	€ 10,0 m
Docentenmateriaal	€ 4,0 m
Totale kosten voor de overheid^d	€ 258,2 m

B) Schatting van de kosten van leermiddelen die buiten de rekening van de overheid blijven volgens het voorstel van de Minister:

Deel werkboeken in het pakket via de ES (45% van € 300,4 m)	€ 135,2 m
Atlanten, woordenboeken en andere naslagwerken	€ 6,0 m
Lees- en literatuurboeken	€ 5,0 m
Examentrainingen	€ 5,0 m
Ander ondersteunend materiaal (rekenmachines)	€ 6,0 m
Totale kosten voor de ouders	€ 157,2 m

^a inclusief b.t.w., gemiddeld tarief van 7,5% (wat neerkomt op € 22,5 mln. voor de boeken in het pakket). Bij verdere groei digitale leermiddelen en/of brengen van het tarief voor folio boeken naar 19% stijgt de b.t.w. en dienen de prijzen aangepast te worden.

^b omvattend de verplichte leer- en werkboeken via de ES

^c wij hebben geen rekening gehouden met andere verbruiksmaterialen zoals veiligheidskleding, schoeisel, gereedschap, tekenmateriaal, chemicaliën etc. omdat wij geen zicht hebben op die kosten.

^d het moment van betaling is van belang en wij gaan er van uit dat het betaald wordt in juni. Bij latere betalingen komen er rentekosten bij.

Onderzoek naar meningen van schoolmanagers

Begin november 2006 hebben leden van de NBb-Educatief onderzoek gedaan naar de meningen van de klanten van de ledenbedrijven over een mogelijke invoering van lumpsum financiering van leermiddelen. 147 schoolmanagers en 50 coördinatoren van het boekenfonds hebben aan het onderzoek meegedaan.

Voorkeur voor een variant op lumpsum financiering

Wat betreft de gewenste manier van bekostiging van leermiddelen, gaven de door ledenbedrijven ons geënuquêteerde schoolmanagers/coördinatoren de voorkeur aan een systeem waarin de overheid een substantiële bijdrage levert aan de kosten voor leermiddelen via de lumpsum, maar de kosten ook deels gedragen worden door de ouders. Dit lijkt goed aan te sluiten bij de uitgesproken visie van de Minister (*Algemeen Dagblad*, 6 november 'Schoolkosten zijn te hoog'). Dit impliceert dat het wenselijk zou zijn om in een nieuwe wet hieromtrent de mogelijkheid open te houden voor scholen om geld aan de ouders te vragen voor een **gedeeltelijke** bekostiging van leermiddelen.

Drie punten voor bijzondere aandacht over lumpsum financiering

Hoewel uit de discussies met schoolmanagers blijkt dat zij 'gratis schoolboeken' in het algemeen een sympathiek idee vinden, zijn er zorgen geuit op een drietal gebieden:

1. Minder vernieuwing dan in het huidige systeem

49% van de respondenten verwacht dat de vernieuwing van leermiddelen minder wordt onder een lumpsum regime dan in het huidige systeem (27% was neutraal en 24% verwacht dat niet). Dit zou van invloed kunnen zijn op de huidige onderwijsvernieuwingen (competentiegericht; focus op leergebieden; maatwerk en digitalisering), en dit geeft aan dat het wenselijk zou kunnen zijn om dit mee te nemen in de plannen voor het opnemen van leermiddelen in de lumpsum.

2. Administratieve rompslomp rond en na de invoering van lumpsum financiering

55% van de respondenten verwacht dat er administratieve rompslomp zal bestaan rond en na de opname van leermiddelen in de lumpsum (27% was neutraal en 18% verwacht dat niet). Naar onze mening onderstreept dit het belang van een zorgvuldige planning en introductie van een nieuw systeem.

3. Het verantwoordelijkheidsgevoel voor nette omgang met leermiddelen zal negatief worden beïnvloed

46% van de respondenten verwacht dat er slordiger met de boeken omgegaan zal worden in een lumpsum situatie (20% was neutraal en 30% verwacht dat niet). Uit onze ervaring schatten wij dat dit extra systeemkosten met zich mee zal brengen: schade en het niet inleveren van boeken zal wellicht toenemen als gevolg van gebrek aan een "care incentive" in het model (ons schatting: 1 boek per leerling per jaar). Wij achten het wenselijk om hier rekening mee te houden in het budgetteren voor en operationaliseren van een nieuw systeem.